

Otázka: Psychologie jako věda

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): zuzik

- jako samostatná věda od 19. st. (původně součást filozofie)
- st. - rozvoj metod a vznik odvětví psychologie
- Uplatnění v praxi - zdravotnictví, školství, ekonomika
- psychologie (psyché = duše, logos = slova, věda)
- = věda o člověku a jeho duševním životu
- zahrnuje prožívání a chování jedince

PROŽÍVÁNÍ

= **vnitřní subjektivní procesy a stavy**

- vjemy, představy, emoce, pamatování
- předmět prožívání = vnější svět, ale i stav organismu

prožívání vědomé

- **vidíme, slyšíme**, myslíme nebo něco konáme

- utváří se kolem 3 roku života

nevědomé prožívání (podvědomí)

- **představy a zážitky**, které si v daném okamžiku **neuvědomujeme, ale můžeme si je vybavit**
- zautomatizované činnosti, které vykonáváme bez vědomé kontroly
- **touhy, přání, pudy, traumata**

CHOVÁNÍ

= pohyby, řeč, mimika, jednání, držení těla

- **expresivní** – vyjadřuje skutečné smýšlení a pocity
- **adaptivní** – předstírání

PSYCHOLOGICKÁ ODVĚTVÍ

- **Teoretické (základní)**
- **obecná psychologie** – obecné zákonitosti vývoje psychiky
- **psychologie osobnosti** – zkoumá rozdíly a odlišnosti mezi lidmi, jejich chování
- **sociální p.** – působení společnosti na jedince, jedince na jiného jedince, jedince na skupinu
- **psychopatologie** – odlišnosti od normy
- **ontogenetická p.** (ontogeneze = vývoj) – vývoj psychiky, od prenatární období, narození až po smrt
- **Praktické (užité)**
- **pedagogická p.** – výchova, vzdělání

- **klinická p.** - léčení duševních poruch
- **poradenská p.** - pedagogicko-psychologická poradna
- **psychologie práce** - schopnosti pracovníka, vztahy na pracovišti
- **Speciální**
- **forenzní p.** - psychologie soudního řízení, zabývá se psychikou člověka v situaci regulovanou právem
- **penitenciární p.** - psychologie výkonu trestu
- **psycholingvistika** - vztah mezi myšlením a řečí
- **zoopsychologie** - psychologie zvířat
- **farmakopsychologie** - vliv léků a dalších látek na psychiku (drogy, alkohol)
- **psychometrie** - měření IQ, EQ, Eysenkův test osobnosti
- zabývá se sestavováním psychických testů

VÝZNAM PSYCHOLOGIE

- **odhad, poznání druhých lidí**, pomoc
- **působení na druhé**, osvojit si techniky asertivního chování
- **sebepoznání** - změnit své negativní vlastnosti
 - vlohy, nadání - výběr školy
- uspořádání podmínek, ve kterých žijí - poznatky z psychohygieny (působení hluku, barev, světlo, hudba)

PSYCHOLOGICKÉ METODY

- **Klinické**
- **pozorování**
- **extrospekce (pozorování z venku) x introspekce (pozorování sama sebe)**
- **dlouhodobé x krátkodobé**
- **skryté x osoba ví, že je pozorována**
- **náhodné x systematické**

- **přirozené x navozené**
- při pozorování lidí **může dojít k nepřesnostem**
- **zkreslení do kontrastu** - jedinec může přehlížet určitou vlastnost (dochvilnost)
- **zkreslení do podobnosti** - nositel vlastnosti jí očekává u druhých
- podlehnoutí prvnímu dojmu
- **haló-dojem** - tendence posuzovat člověka podle jedné vlastnosti, která upoutá pozornost (parta, oblečení)
- **sugestivní přejímání názoru** (pomluvy)
- **aktuální psychický a somatický stav**
- **rozhovor**
- metoda explorační = zjišťující
- **individuální x skupinový**
- přímá sociální interakce
- nutný citlivý přístup psychologa
- **anamnéza**

= **zjišťování historie člověka**

- **objektivní (od jiných lidí) x subjektivní** (od samotného jedince)
- současné chování může mít kořeny v minulosti
- **rozbor spontánních výtvorů**
- kresby, dětské kresby, analýza slovních projevů
- **Testové**
- zjišťují se vlastnosti
- zjišťuje **se labilita, stabilita (Eysenckův test), IQ**
- **dotazníky** - postoje, hodnoty, vlastnosti
- **sémantický diferenciál** - popis podle určité škály

Speciální metody sociální psychologie

- **sociometrie**

- zjišťuje vztahy v malých skupinách (3-30)
- výsledek - sociogram
- základní jevy - přitažlivost, odpudivost, indiánci (nezájem)
- **psychodrama**
- **jedinec = protagonista** - hraje sám sebe v interakci s tím s kým je v konfliktu
- **monolog protagonisty**
- **výměna rolí** - protagonista hraje toho s kým je v konfliktu
- **zrcadlo** - herci portrétují protagonistu
- základní prostředky psychodramatu - jeviště, protagonista, pomocní herci, publikum

PSYCHOLOGICKÉ SMĚRY

1) Experimentální psychologie

- 1878 - **Wilhelm Wundt**
- prožitky - zkušenost člověka ve formě prožitků
- zkoumání emocí, vnímání, pozornosti

2) Behaviorismus

- behavior = chování
- 1913 - **Watson** (předchůdce - Darwin)
- škola popírání vrozené dispozice - výchova dítěte k čemukoliv bez ohledu na talent nebo sklon
- **P. Pavlov** - pokusy se zvířaty - studium podmíněných reflexů
- S-R = stimul → reakce
- **Skinner**

3) Psychoanalýza

- **Zikmund Freud**
- psychiatr, důraz na prožívání, zabýval se lidmi s neurotickými příznaky (tik, koktání, ...)
- pud = **zdroj neurotických příznaků**

psychologie osobnosti - 3 subsystemy

- **id = ono**
 - pudová energie, která hledá okamžité uspokojení nejnižších potřeb (sexuální pud, hlad, pohodlí, ...)
- **ego = já**
 - vyrovnává napětí mezi pudy a osobní morálkou
- **superego = nadjá**
 - morálka, omezení, zákazy

1. **vědomá** - normy a zákazy, které jsou zvnitřněny
2. **nevědomá** - zákazy z dětství

4) Neopsychoanalýza

- **Adler**
 - chování neovlivňují pudy ale potřeba začlenění do společnosti, pocit uplatnění ve společnosti - když se nedaří, dochází ke komplexu méněcennosti
 - ukazatelem postojů jedince - sourozenecké pořadí
- **Jung**
 - **introverze**
 - **extroverze**
- **Fromm**

- přizpůsobení společnosti podle charakteru
 - **produktivní charakter** - ochotnost udělat něco pro někoho
 - **neproduktivní charakter** - sobečtí, zjištní lidé

5) Humanistická psychologie

- Rogers - Allport
- **Maslow**
- seberealizace člověka (sebenaplnění v rodině, v práci, ve volném čase)
- nalezení pravé identity - vědět co chci
- seberealizace - důležitá pro hierarchii potřeb

p.seberealizace

- **estetická** - krása, řád

kognitivní p. - poznání, pochopení

- **sebeúcty** - chování v souladu s vědomím

Vyšší potřeby

p. sociální - potřeba lásky, přátel

Nižší potřeby

p. bezpečí a jistoty

biofyzické p. - jíst, pít, vzduch, spánek, teplo

- uspokojování potřeb - nejdříve nižší aby mohly nastoupit vyšší
- není-li splněna nižší -> potřeba se zvyšuje
- není-li splněna vyšší -> potřeba se snižuje

6) Gestaltismus (celostní, tvarová)

- zkoumá psychiku člověka jako celek - reakce na experimentální
- **Kohler**

7) Kognitivní

- poznávací, pochopení, reakce na behaviorismus
- **Piaget**, Brunner , Pribram
- kladli důraz na myšlení při činnosti, smyslové uznání, představivost, myšlení, fantazie, učení, paměť

8) Transpersonální

- **Stanislav Grof** (američan českého původu)
- rozšíření vědomí, navození halucinogenními látkami, aby si vybavil jisté zážitky z dřívějšího období související s problémem